

به نام خدا

سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی کارکنان فراجا)

مؤلف :

حمید رابع زارع

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: رابع زارع، حمید، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدید آور: سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی کارکنان فراجا)/ مولف
حمید رابع زارع.
مشخصات نشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۶۸ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۷۳-۸-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۶۸- ۵۷.
موضوع: رضایت از کار -- ایران -- نمونه پژوهی Job satisfaction -- Iran -- Case studies
پلیس -- ایران -- نمونه پژوهی Police -- Iran -- Case studies
رده بندی کنگره: HF۵۵۴۹/۵
رده بندی دیویی: ۶۵۸/۳۱۴۲۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۶۰۰۶۸۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی (مطالعه موردی کارکنان فراجا)

مولف: حمید رابع زارع

ناشر: ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳

چاپ: زبرجد

قیمت: ۶۸۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۷۷۳-۸-۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

۵	فصل اول
۵	کلیات
۵	مقدمه
۱۰	اهمیت موضوع
۱۳	فصل دوم
۱۳	مبانی نظری
۵۲	- کونیگ
۵۲	- ماسلو
۵۳	- هرزبرگ
۵۴	- رابرت مرتن
۵۴	- لوئیس کریزبرگ
۵۶	- کرونبرگ
۵۷	فهرست منابع و ماخذ

فصل اول

کلیات

مقدمه

طی دوران کنونی، همواره دانشمندان و محققان در پی یافتن عوامل تأثیرگذار بر رضایت زندگی افراد بوده اند. زیرا عدم شناسایی عوامل مؤثر بر رضایت زندگی مردم در قلمروهای گوناگون بشری، نه تنها پیامدهای غیر منتظره و ناگواری را به دنبال خواهد داشت، بلکه با کاهش میزان رضایت‌مندی از زندگی در میان افراد، جامعه نیروی انسانی مولد و توانمند خود را نیز در طول زمان از دست خواهد داد. "امروزه هدف مشترک توسعه در سطوح محلی، ملی و بین‌المللی بهبود رضایت از زندگی در قالب کیفیت زندگی بوده و آینده زندگی بشر متکی بر درک بهتر عواملی است که بر ابعاد گوناگون زندگی انسان‌ها موثرند". (شریفیان و فتوت، ۱۳۹۰: ۱۵۵).

مفهوم کیفیت زندگی و کسب رضایت از آن در همه ابعاد اجتماعی و فردی در تحقیقات اجتماعی، مفهوم تازه‌ای است؛ اما توجهات و تلاش‌های بسیاری در دهه‌های اخیر در این زمینه انجام گرفته است. در اواسط قرن بیستم با توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورها و پیشرفت علوم و تکنولوژی، انسان‌ها به تدریج از رفاه بالاتری برخوردار شده و خواستار کسب رضایت و کیفیت زندگی بالاتری شدند. به همین دلیل کیفیت زندگی در قرن بیستم، مورد توجه زیادی قرار گرفت و تلاش‌هایی در هر حوزه، در رابطه با مفهوم سازی و تعریف کیفیت زندگی در جهان انجام گرفت. "رضایت از زندگی به متغیرهای متفاوتی بستگی دارد که یکسوی این نیازها به حکومت، سوی دیگر آن به جامعه و در نهایت به خود شخص بر می‌گردد. مساله اصلی این است که با توجه به تغییرات سریعی که هر روز در جامعه اتفاق می‌افتد،

رضایت از زندگی در حال حاضر چگونه است و تابع چه متغیرهایی می‌باشد، و نقش احساس امنیت تا چه اندازه است؟" (هزار جریبی و صفری شالی، ۱۳۸۸: ۱۱۹).

زندگی انسان‌ها، بر پایه اجتماعی و همزیستی با دیگران بنا شده است. در این میان، بررسی ابعاد گوناگون مفهوم رضایت از زندگی به لحاظ جامعه شناختی دارای اهمیت است، چرا که بسیاری از عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی اجتماعی هستند. اجتماعی شدن انسان امری فردی نیست بلکه قائم به اجتماع می‌باشد. به عنوان مثال شیوه لباس پوشیدن، شیوه رفتار او در جمع، آداب و معاشرت و غیره همگی برخاسته از اجتماعی است که فرد در آنجا به دنیا آمده است و بر این اساس جامعه پذیر شده است. رضایت از زندگی به عنوان یک پدیده اجتماعی در نتیجه تعامل فرد با اجتماع حاصل می‌شود (نوغانی و همکاران، ۱۳۸۹).

احساس خرسندی و رضایت از جنبه های مختلف زندگی از مولفه های نگرش مثبت افراد نسبت به جهانی است که در آن زندگی می‌کنیم و بدیهی است که نقش عوامل اجتماعی در این راستا حایز اهمیت است. رضایت از زندگی در انسان نه تنها بازتاب کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت فرایندهایی در سطح فردی است که علاوه بر آن حاصل تعامل عوامل سطح فردی و اجتماعی افراد در قالب مؤلفه های سرمایه اجتماعی است.

آنچه بدیهی است شواهد بسیاری مبنی بر تأثیرگذاری سرمایه اجتماعی بر پیامدهای رفتار اجتماعی و به تبع آن ارتقای کیفیت و رضایت از زندگی افراد ارایه شده است (شریفیان و فتوت، ۱۳۹۰؛ نوغانی و همکاران، ۱۳۸۹؛ باینگانی، ۱۳۷۸؛ غفاری و نازمحمد، ۱۳۸۵؛ ماجدی و لهسایی زاده، ۱۳۸۵؛ Bray & Gunnell, ۲۰۰۶؛ King et al. , ۲۰۰۵) و بر این اساس مؤلفه های سرمایه اجتماعی می‌تواند به

خودی خود به عنوان یک متغیر سازنده بر رضایت از زندگی اجتماعی افراد مورد توجه قرار گیرد.

رضایت از زندگی مفهومی با تعاریف متنوع است که میزان رضایتمندی فردی در حوزه های اساسی زندگی افراد و یا در ابعادی که برای آنها مهم تصور می شود را نشان می دهد. در جوامع مدرن پدیده های جدید به مرور زمان و بطور تدریجی به اقتضای مسائل و مشکلات و نیازهای آنجا ابداع و موجب یک رشد تدریجی در طول تقریباً دوپست سال در همه زمینه ها گردید. به تدریج به اقتضای رشد هر بخش تقسیم کار و انواع مشاغل به وجود آمد. تولیدات داخلی متناسب با ساختار فرهنگی و نیازهای موجود جامعه افزایش یافت، ابزار بهتر ارضاء نیاز ارائه شد و در عین حال به علت رشد اقتصادی همسو با نیازها و به طور متعادل (تدریجی و در همه زمینه ها) درآمدها نیز افزایش یافت و به مردم امکان تهیه ابزار جدید ارضای نیاز را داد (شریفیان و فتوت، ۱۳۹۰). در چنین جوامعی فرایند مقایسه اجتماعی، احساس محرومیت نسبی و لذا فرایند پیدایش نیاز وجود داشت و دارد، اما از آنجا که دستیابی به ابزار جدید ارضای نیاز در حد نیاز احساس شده در هر قشر و گروهی بطور ذهنی امکان پذیر به نظر می رسد، احساس نارضایتی از وضع موجود کم است و اگر اینجا و آنجا احساس نارضایتی بوجود آید، عموماً در حد قابل کنترل بوده و عنان جامعه از دست اداره کنندگان آن خارج نمی شود. ولی در جوامع در حال توسعه از جمله کشور ما ایران امکان رشد اقتصادی مستمر عملاً وجود ندارد و اگر هم وجود داشته باشد بنابر نتایج تحقیقات به علت شدت نابرابری های اجتماعی - اقتصادی عموماً در دست درصد کوچکی از اعضای جامعه است، بنابراین امکان بروز نارضایتی بیشتر فراهم می آید. علاوه بر آن قرار گرفتن در مسیر مدرنیته در کشور های توسعه نیافته به کاهش باورهای تقدیر گرایانه

می انجامد که آن نیز سبب نارضایتی از زندگی بیشتر می گردد (رفیع پور، ۱۳۷۸). بنابراین، هنگامی که نظام فرهنگی جامعه الگوهای را ارائه می نماید که نظام اقتصادی امکان برآورده شدن مطلوب اهداف در چارچوب آن الگوها را ندارد پیامد آن ارضاء نشدن نیازها است، که باعث نارضایتی می گردد. در این رابطه توجه به سرمایه اجتماعی بستر مناسبی را جهت کسب رضایت از زندگی در میان افراد ایفا خواهد کرد. سرمایه اجتماعی به مفاهیم ارزشمندی از قبیل شبکه های اجتماعی، روابط متقابل، اعتماد عمومی، تعهد، مشارکت و همبستگی اجتماعی اطلاق می شود. سرمایه اجتماعی موقعی انباشت می شود که مردم ارتباط متقابل در درون خانواده، محل کار، روابط همسایگی و ارتباطات مردم در انجمن های محلی و عمومی پیدا می کنند. در این راستا تحقیقات مختلف حاکی از این است که بهبود و پیشرفت سطح سرمایه اجتماعی می تواند به کیفیت زندگی و رفاه مورد انتظار ختم شود. چنانچه لین (۲۰۰۱) در بررسی خود نتایج حاصل از سرمایه اجتماعی را با عناوین نتایج سودمند (دارایی، قدرت و شهرت) و نتایج پرمعنا (سلامت جسمانی، روانی و رضایت از زندگی) طبقه بندی می نماید. میلور و همکارانش نیز در سال ۱۹۹۹ در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که محتوا، نوع و کیفیت شبکه روابط با سرمایه اجتماعی، تأثیرات زیادی بر موفقیت افراد در حوزه های مختلف زندگی آنها و کل کیفیت زندگی شان برجا می گذارد. در این زمینه هاپر (۲۰۰۱) نیز در پژوهش های خود این ایده را مطرح می کند که افزایش سرمایه اجتماعی به کاهش نرخ جرم و جنایت، ارتقاء سلامت و بهداشت، افزایش طول عمر و موفقیت در عرصه های مختلف می انجامد. همچنین بیات (۱۳۸۹) بیان می کند که سرمایه اجتماعی برای پلیس به عنوان

ظرفیت و قابلیت مشارکت مردم در توسعه نظم و امنیت عمومی از سال ها پیش تاکنون توجه نظریه پردازان علوم اجتماعی را به خود جلب کرده است. جمعیت آماری مورد نظر در این کتاب یعنی نیروی انتظامی، در حال حاضر عهده دار وظایف و ماموریت های بسیار حساس و پرمسئولیتی است که از سوی قانونگذار به طور خاص در قالب ماده ۴ قانون ناجا پیش بینی گردیده است. حال اینکه تمامی این اهداف و آرمان ها دست یافتنی نخواهد بود مگر به همت و اراده پرسنل. اساساً، این خواست در کارکنان فراجا و هر سازمان دیگری در صورتی ایجاد می گردد که آنها در وهله اول از زندگی خود رضایت داشته باشند. در این راستا، می توان از سرمایه ای اجتماعی برای تحلیل مسائل اجتماعی چون میزان رضایتمندی از زندگی و متعاقباً بررسی ارتباط این دو با یکدیگر استفاده کرد. این بهره گیری ریشه در این نکته دارد که سرمایه اجتماعی به عنوان نوعی دارایی که در اختیار فرد قرار دارد، متضمن کم و کیف روابط اجتماعی افراد می باشند و یکی از ضمیمه ها و شرایطی که نارضایتی از زندگی را تبدیل به مسئله می سازد مؤلفه های سرمایه اجتماعی در افراد می باشد (Timberlake, ۲۰۰۵). در این کتاب سعی بر آن است که ضمن بررسی میزان سرمایه اجتماعی کارکنان کادر نیروی انتظامی و میزان رضایتمندی آنها از زندگی، رابطه این دو متغیر با یکدیگر نیز مورد بررسی قرار گیرد. در واقع، بررسی ارتباط بین این دو متغیر مشخص خواهد کرد که همبستگی سرمایه اجتماعی با احساس رضایت از زندگی کارکنان نیروی انتظامی به چه میزان است. در نتیجه مسئله این تحقیق متمرکز بر بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با رضایت از زندگی در بین جمعیت کادر نیروی انتظامی بوده و این سوال مطرح است که چه پیوند و ارتباطی بین سرمایه اجتماعی افراد شاغل که عمدتاً در قالب شبکه روابط و ارتباط اجتماعی آنها